

Actitud dels cristians davant la pandèmia. Esperança cristiana davant la pandèmia

Reflexió-ponència dins l'Assemblea Diocesana 2021

Agraïxo la invitació del Bisbe Salvador a reflexionar davant vostra una estona en l'assemblea diocesana sobre l'esperança davant la pandèmia que estem vivint i patint des de fa un any i 3 mesos.

Antecedents

Degut als avenços científics mèdics i tecnològics des del darrer terç del segle XX, que tenen gran repercussió sobre la manera de viure i de pensar de les persones, es creia que les epidèmies eren cosa del passat, més pròpies de l'edat mitjana i que la darrera va tenir lloc el 1918, l'anomenada grip espanyola, que va provocar milions de morts. Però que n'aparegués una en ple segle XXI era impensable.

No és d'estranyar, doncs, que la pandèmia agafés a tothom d'imprevist, tant als governants com a la mateixa OMS, com a la ciutadania, i que provoqués angoixa, por, sofriment generalitzat, no sols a tantes famílies que han patit la malaltia i la mort d'un dels seus membres, o als que han perdut la feina o han hagut de tancar la seva empresa per les restriccions.

La pandèmia ha trasbalsat la vida a moltes persones. Enfront una crisi hom es pot enfonsar en ella i no sortir-ne, però també pot sortir-ne reforçat. És molt millor prendre-la com un repte, una oportunitat per fer una aturada en el camí de la nostra vida, repensar-la i veure què podem aprendre de la crisi per sortir renovats, més forts, més feliços.

Succeeix que els psiquiatres i experts en salut pública ens avisen que estan apareixent, entre altres seqüeles del Covid19, trastorns mentals, emocionals, com ansietat, estrès posttraumàtic, dols problemàtics, i depressions, angoixes, pors davant la incertesa, la pèrdua de la seguretat en la que es vivia –que s'ha demostrat era falsa–, etc. Hi ha estudis que els xifren en el 20%. Aquest gran increment de trastorns mentals es relaciona amb les circumstàncies viscudes –i que encara es viuen ara– de limitacions de llibertat pel coronavirus. Ja la OMS vaticinava que les malalties mentals, les depressions i els suïcidis estaven augmentant i que al primer terç del segle XXI serien una de les primeres causes de malalties i de morts. Ara, amb a pandèmia, els vaticinis empitjoren. Proposen diferents intervencions a realitzar, suport psicològic, reforçar l'assistència sanitària, etc. Els experts sanitaris ens estan avisant de contractar-ne més psiquiatres i psicòlegs. Ara bé, jo crec que totes aquestes mesures son posar tractaments però no tractar, evitar, les causes.

Altres estudis han constatat que en els darrers 10 anys s'han multiplicat molt, inclòs per 5, les malalties i infeccions per transmissió sexual, incloent la sífilis, de la que quasi no es parla actualment. Igualment es proposen solucions basades en la informació, però no en donar sentit a la vida. Sembla clar que l'actual manera de viure i els valors dominants de la societat, són enganys, ofertes de felicitat que són sols passatgeres a base de consumisme, individualisme, capitalisme, hedonisme, etc. Voler viure amb plaer continu, sense sacrificis, sense solidaritat, pot donar "comodat de vida", però no "qualitat de vida"; és impossible i no solament ens fem mal nosaltres sinó als demás i al planeta, creem injustícies socials, pobresa extrema, especialment al tercer món, etc. És una societat iatrogènica, que crea malalties.

Amb la pandèmia hem hagut de restringir les nostres activitats lúdiques, com viatges, sortides amb amics, àpats, celebracions, etc. Probablement hem hagut d'anar a més d'un enterrament d'un familiar o amic/ga mort de covid-19 o altra malaltia. També ens ha pogut provocar desconcert i inseguretat les incerteses, contradiccions oficials, notícies d'efectes secundaris greus de les vacunes, els molts WhatsApp fake news, mentides, etc.

¿Podem viure en pau, tranquils, feliços, malgrat els mals temps que vivim? Estic convençut que sí. La pandèmia és una oportunitat per revisar l'orientació i sentit que donem a la nostra vida i, si cal, enlloc de caure en depressió o pena, canviar-la per un estil de vida sa ben sustentat en bases sòlides, que no ens tombi per molts vents contraris que vinguin. Hem de preguntar-nos en què gastem els nostres esforços, quines coses i què considerem més importants, si tenim contradiccions, incoherències, etc.

Per viure tranquils, en pau, feliços, cal haver cultivat la interioritat. Si som autèntics i no superficials, si aprofundim en l'important de la vida, ens centrem i no ens dispersem, controlem el nostre "ego" i reforcem el nostre "jo", els esdeveniments externs ens afectaran però no ens tombaran.

Si una persona viu tancada en sí mateixa i en les persones del seu entorn, cercant el màxim benestar possible i tenint poc en compte el que passa als demés, si viu dient que "ens sap greu que hi hagi tanta població pobre, tants que pateixen fam al món", però actua com si no anés amb ella, sense solidaritzar-se ni posar els seu gra de sorra per solucionar-ho, succeeix que quan és ella la que pateix restriccions en la seva llibertat de moviments o de gaudir de la vida, i intueix que pot patir un problema de salut o econòmic, aleshores li fallen els seus pilars vitals i fàcilment pot caure en l'angoixa i trastorns mentals.

Recordem que l'ésser humà és un ésser social, no un individu aïllat. Per néixer i des del naixement necessitem dels demés –progenitors, educadors, etc.– Que per viure bé necessitem un entorn sa, proper i allunyat, un planeta terra sa, –ja hem comprovat com el virus del SARS-Cov II ens ha arribat des de molt lluny, la Xina–. Per tant, l'individualisme i l'egoisme no ens aporta salut ni ens fa feliços; ens crea inseguretats i desconfiances i fa que malmetem el planeta. Creure sols en el materialisme és perdre gran part de la realitat.

Per ser feliç cal obrir-se als demés, confiar més, ser solidari, treballar per ajudar a qui ho necessiti el temps que es pugui i procurar deixar un món millor als nostres fills i nets. Reconèixer que no som totpoderosos.

Esperança cristiana

Aquestes recomanacions valen per tothom, i tota persona de bona voluntat hi estarà d'acord, al menys en teoria, altra cosa és posar-ho a la pràctica. Els creients en Jesús ressuscitat, que llegim els Evangelis, podem comprovar com en realitat tot aquest estil de vida és el que Jesús ens proposa, és seguir el missatge de Jesús. Si ho féssim, si confiéssim més en Ell, s'evitarien molts d'aquests problemes.

Nosaltres creiem que dins nostre hi ha l'Esperit Sant, som temples de l'Esperit Sant. Per tant, cultivant la interioritat, entrant en el nostra interior, fent silenci, escoltant, connectem amb aquest doll d'aigua viva que Jesús ens ofereix.

Els cristians som els seguidors de Jesús. Ens van anomenar com a tals a Antioquia, com recull els Fets dels Apòstols. Per tant, som persones a les que ens van donar a conèixer Jesús i l'estimem, ens ha arribat al cor. Creiem en Ell i en el seu missatge i volem seguir-lo. En els Evangelis, Fets dels Apòstols i Cartes –Nou Testament– ens ha arribat, junt amb la tradició de l'Església, el seu coneixement. Els apòstols i molts seguidors de Jesús, després d'haver estat torturat, escarnit i mort crucificat, quedaren decebuts, tristos. Però el van percebre viu pocs dies després. Havia ressuscitat. De la tristor van passar a una gran alegria. Jesús no havia fracassat, havia vençut a la mateixa mort. Ells van superar la forta crisi en la que estaven.

El dia de la Pentecosta, que celebrarem diumenge passat, els Apòstols amb Maria, la mare de Jesús, que els acompanyava, van rebre l'Esperit Sant, el Consolador, el Paràclit, el Defensor, que els va donar les energies, la força i la saviesa necessàries per sortir, ja sense por, a Evangelitzar, a anunciar la Bona Nova de Jesús, viu, ressuscitat, a tot el poble, primer el jueu, però poc després als pagans, als no jueus. St. Pau va tenir la visió que el va convertir d'un jueu zelós perseguidor dels cristians, en un apòstol que va estendre la Bona Nova per l'imperi romà, Grècia, Macedònia, fins a Roma, on va lliurar la seva vida.

Els cristians vivien contents, s'ajudaven com a germans, es reunien per pregar i celebrar l'Eucaristia, el Sant sopar. Tenien tan clar que havien rebut el tresor de la fe, que eren feliços i ho transmetien arreu. Els seus veïns els admiraven per com s'estimaven. Clar que, igual que li va passar al Mestre, a Jesús, que ja ho havia advertit, ben aviat van ser perseguits pels poderosos que veien perillar les seves posicions de privilegi i no podien admetre que tots els essers humans som germans, fills d'un mateix Pare, germans de Jesús.

Les reunions de cristians celebrant el Sant Sopar i combregant, menjant el pa i bevent el vi transsubstanciats en el cos i la sang de Jesús, els refermaven en la seva fe i els donaven energies per sortir després fora, viure una vida estimant, transmetent la seva fe als demés, ajudant als pobres i necessitats, i inclús donant la vida quan els obligaven a renunciar a la seva fe.

Creien en el missatge de Jesús i en Jesús present, viu, ressuscitat. I aquesta fe donava sentit a la seva vida i els omplia de felicitat; era un tresor que no canviaven per a res, donant inclús la seva vida per Ell. Aquest mateix Esperit Sant és el que ens dona avui dia la força i la saviesa per sortir a evangelitzar, per a ser testimonis de Jesús ressuscitat en el nostre dia a dia davant els demés. Podem i hem de viure i transmetre-ho de la mateixa manera que abans.

Per desgràcia succeeix amb excessiva freqüència que molts que es consideren catòlics en la seva vida i les seves creences no han integrat el missatge de Jesús sanador i salvador, les recomanacions que abans he exposat. No son veritables seguidors de Jesús. Ell ja va advertir d'aquest error quan va dir: "No tothom que diu Senyor, Senyor, entrarà en el Regne del cel, sinó el qui fa la voluntat del meu Pare del cel".

Hem de sortir de nosaltres mateixos, refermar-nos en la fe i l'amor a Jesús, que va morir en la creu, però va ressuscitar, va vèncer a la mort. Hem de canviar l'estil de vida consumista, depredador del planeta, per poder deixar-lo millor als nostres fills i nets. Hem de superar l'egoisme.

Creient en la sanació i salvació que Jesús ens ofereix i actuant com ell ens diu, perdrem la por a la pandèmia, deixarem de veure-ho tot negre, perquè Jesús està en Esperit al nostra costat, o millor, en el nostre interior, i ens ajuda i ens salva. La societat avança constantment, encara que no en línia recta, sinó que té pujades i baixades; comet errades com l'haver trepitjat i menysvalorat els drets i principis humans fonamentals, i a ver deixat manar a les multinacionals i l'economia no productiva, abocant a l'esclavatge a la majoria de la humanitat. Però per la fe en Jesús sabem que ens en sortirem, i molt millor del que estàvem abans.

Això ens dona esperança, i aquesta confiança en Jesús ressuscitat, en l'Esperit que ens habita, ens dona pau interior que fa feliç i fa desaparèixer l'angoixa.

Estem ja començant a sortir de la pandèmia gràcies a la vacunació. El refranyer popular –la saviesa del poble no s'ha de menystenir mai– ja ens diu que "no hi ha mal que cent anys duri"; és a dir, està ple d'esperança.

Gràcies a la vacunació cada vegada hi ha menys mortalitat i menys persones ingressades. No s'ha de tenir por al coronavirus SARS-CoV-II, però sí ser prudentes. El que seria una pena és tornar a caure en el mateix error, el no a ver après la lliçó de la pandèmia, de tant sofriment viscut i que encara vivim, i pretendre seguir vivint igual que abans. Prego perquè surti una societat millor, més humana, més justa, més oberta, més feliç.

I dic tornar a caure en el mateix error de no aprendre la lliçó que ens dona la vida, perquè he repassat una conferència que vaig donar al bisbat de Girona el 9 de febrer de 2012 sobre "atendre a l'ésser humà en la seva globalitat: Dirigir el canvi sense angoixa". He trobat el que els vaig dir, del que faig un breu extracte, ja que les persones angoixades sembla no recordin el que va passar fa ja més de 10 anys. Deia:

“Estem en plena crisi econòmica i social, estem vivint en època d’incertesa, en la qual es percep el final d’una era d’estat del benestar, insostenible avui dia per la quantitat de dèficit econòmic que representa degut a la disminució dels ingressos públics, i que ha provocat xifres del 20% d’aturats i tancament de moltes empreses, empitjorant les balances econòmiques dels governs, les persones viuen amb angoixa sobre el seu futur.

Cal un altre model d’economia, una economia del compartir, de la corresponsabilitat, que estigui unida a aquestes necessitats profundes de l’home i la dona perquè tots tenim una espiritualitat. Cal una economia de l’espiritualitat.

La salut com a eina de consum, entesa com a benestar i per tant felicitat, comporta la seva medicalització i la concepció de la malaltia com injustícia i com infelicitat. A més si la solució és només mèdica s’arriba a la insostenibilitat del sistema sanitari.

Els deia: Sortiran noves malalties, no s’ha acabat amb la SIDA, la malaltia de les vaques boges, o la grip aviar, no cal ser “pájaro de mal agüero”, “ocell de mal averany” o profeta de calamitats. Ens seguirem morint malgrat els avenços de la medicina, les ciències i la tecnologia, si no ens sabem adaptar bé les depressions seran el mal del segle XXI així com els suïcidis.

Cal estar preparats, fer prevenció per evitar la malaltia. Una bona formació integral, un retorn als valors humans que no havíem d’haver perdut ni deixat de banda per una modernitat i llibertat malentesa. Del passat hem de recuperar allò que és humà: dir que sempre hem tingut dos ulls i que cal conservar-los no és ser antiquat. El cultiu dels principis humans, dels valors, la recerca de sentit de la vida, com Victor Franklens diu, és el que ens ajudarà a sobreviure i a ser feliços.

Aquí hi ha el greu error que s’ha estès en una important part de la societat. La satisfacció dels desigs es considera el principal, i els Mitjans científics i tècnics han d’estar orientats a aquesta satisfacció. Així, la prevenció no és el domini del cos humà, dels desigs, passant a portar una vida plena seguint els principis humans que Jesús ens ensenya i revalida ja des de l’Antic Testament —els deu manaments—, sinó que tot ha d’anar a satisfer la llibertat individual.

Una vegada més es fa del tot necessari a la societat el difondre el missatge sanador, salvador, de Jesús. Missatge que, de seguir-lo, dona felicitat, no la suprimeix, ans al contrari. Això sí, a l’igual que Jesús va patir rebuig i va patir la passió i mort en creu, abans de vèncer a la mateixa mort per la resurrecció, seguir-lo ens exigeix uns certs sacrificis, esforços, un control del nostre ego, dels nostres desigs, de l’individualisme, i obrir-nos als demés, ser sensibles i col·laborar a disminuir el mal en el món, la fam, les injustícies, les morts provocades pel nostre egoisme...; sí, jo em sento una mica responsable, ja que, gràcies a les restriccions d’accés a Europa dels immigrants, gràcies a l’explotació del tercer món que fem, jo puc gaudir de la comoditat de vida del primer món i puc comprar-me commodities, petits luxes, etc.

Precisament Jesús ens ensenya un camí vers aquesta societat justa, amable, on l’estima entre les persones sigui el nexa d’unió. Ell representa el màxim de la humanització, que és la divinització de l’home, entenent a Déu com Amor, plenitud a la que aspirem tots, però que sabem que en aquesta vida és impossible de gaudir del tot, precisament degut a les limitacions del nostre cos. Aquí podem veure un nexa d’unió entre la ciència humana i la religió.

Cal, com he esmentat, el cultiu integral de la persona, el desenvolupament de totes les intel·ligències que tenim, no sols la lògica, sinó les descrites per Gardner, especialment la més elevada, l’espiritual. Cal tenir en compte les aportacions dels estudiosos com, entre d’altres, Karl Rahner, que va escriure que l’home del segle XXI o serà místic o no serà.

Totes les persones, creients o no tenim experiència transcendental, som éssers espirituals. Si reforcem la nostra vida interior, si treballem i ens formem en la nostra personalitat, emocional, física, intel·lectual, espiritual, aleshores serem més lliures i relativitzarem més la crisi. És el que alguns diuen: cal gent sòlida per aquests temps de societat líquida, per a no diluir-nos en ella i perdre la nostra identitat. Però, al mateix temps de formar la nostra manera de ser fundant-la en la roca, en elements sòlids, no en ídols caducs i falses esperances, aleshores cal també aprendre a nedar. Si fins ara la societat canviava a un ritme més lent i podíem caminar sobre terra, ara és líquid del ràpid. Com tot canvi social no és d'avui per demà, però sí que és ràpid –és una crisi– i ens hi hem d'adaptar, i no sols adaptar-nos sinó ser capaços de liderar-la en part, almenys de liderar la nostra vida per no ser conduïts com esclaus on no volem.

La fe en Jesús i la lectura i meditació del Nou Testament és una manera de recuperar una proposta de vida amb sentit, oberta, solidària amb els demés, especialment amb els que més sofreixen i ens necessiten, sempre serem necessaris i ens sentirem útils. L'estimació com a element de felicitat. Viure una vida que no sigui un absurd, deixar un llegat a les noves generacions que sigui un món millor.

A l'igual que van fer els apòstols i els primers cristians, que quan van percebre a Jesús viu, ressuscitat, quan van rebre l'Esperit Sant, els va desaparèixer la por, la desorientació, la pena; nosaltres, desorientats i vivint moments difícils per la pandèmia, moguts per l'Esperit Sant ens hem d'aixecar, deixar enrere les nostres pors, i sortir a donar testimoni de Jesús ressuscitat.

Els laics som la majoria en l'Església i estem presents en tots els llocs on les persones es mouen; està, doncs, a les nostres mans, amb l'ajut de l'Esperit, que transformem la nostra Diòcesi, reforcem les comunitats nostres de germans, les parròquies, el bisbat: fem que les comunitats siguin de germans en aquest petit tros de territori on ens toca donar testimoni del Crist Ressuscitat, tu i jo, nosaltres i vosaltres, grans, vells, joves i nens i nenes. La societat ens necessita; hem de viure l'alegria de l'Evangeli i així la transmetrem als demés. "Un cristià trist és un trist cristià" va dir el Papa Francesc: li manca fe, li manca coneixement vivencial, al cor, de Jesús, no connecta amb l'Esperit Sant que té dins seu. Fem comunitats, com també demana el Papa Francesc en la *Fratelli Tutti*.

Els cristians hem de ser missatgers d'esperança, sent prudents amb la prevenció del COVID-19, però sense por ni exageracions, posant la confiança en els experts, encara que sabent que no ho saben tot i que el risc 0 no existeix. Hem de sortir de nosaltres mateixos i anar a l'encontre de l'altre. Estimar és el que fa felicitat, això ens ho ha ensenyat Jesús i ho podem comprovar constantment.

Amb força i convicció, amb la nostra vida i les nostres paraules, el que hem d'anunciar és que amb Jesús viu i ressuscitat dins meu, la meua vida ha canviat. Estic alegre, no m'enfonso davant res ni ningú, tinc unes ganes enormes de contar la meua vida als altres i dir-los: És veritat! Crist ha ressuscitat i jo en soc testimoni. Et respecto, però: Et perdràs aquesta experiència meravellosa que estic vivint? Per què no ho proves? Déu t'està cridant, Déu és Amor i t'estima.

Sempre, però més en aquesta època, hem d'encendre la llum de l'esperança; és la nostra missió de cristians. En el segle XXI convé recuperar l'espiritualitat, convé ser religiós, tenir fe, esperança i amor. L'amor és l'únic que fa felicitat: estimar i ser estimat. Tot l'altre, tot aparell que dona comoditat, ajuda a viure millor però no dona felicitat. Si s'utilitza com a mitjà, bé, però si es desitja com un fi és quan es desenfoca la vida i venen els problemes i els sofriments.

No tot és dolent en la pandèmia. Ha fet sorgir molta solidaritat, ens ha recordat la nostra vulnerabilitat, personal i col·lectiva, que som éssers interdependents, tant en el sanitari com en el social, econòmic, polític, tecnològic, ecològic...

És qüestió de confiança el creure que un dia no massa llunyà la convivència es basarà en la solidaritat i la fraternitat, enlloc que la confrontació i la rivalitat deslleial, que serem capaços de construir un món més just i fratern per a tothom, posant-hi cadascú de nosaltres el nostra gra de sorra segons les nostres capacitats. Creient en el Déu Pare Amor i en el seu Fill Jesús, estic segur que algun dia s'aconseguirà.

La nostra fe es viu en comunitat, no aïlladament. –Veieu com s'estimen– era un senyal evangelitzador dels primers cristians. L'Eucaristia és el centre de la nostra fe, és on ens unim més amb Jesús, mort i ressuscitat, que entra dins nostre en la comunió. No és el mateix assistir a una celebració des de casa, gràcies als mitjans telemàtics, que presencialment. Ara que ja la majoria de la gent gran estem vacunats, no hi ha més excusa que la comoditat, no hi ha cap motiu de por per no assistir a la missa dominical, com fèiem abans. Us animo a fer comunitat, a anar a les celebracions amb prudència, però sense por, amb confiança.

Us animo a viure esperançats, lliures, feliços, sense por, vibrant amb Jesús ressuscitat, i anunciar-ho als demés. Nosaltres hem de ser més esperançats que els no creients, perquè tenim la fe en l'ajut de Jesús Ressuscitat, en l'Esperit Sant que ens habita.

Moltes gràcies per l'atenció.

Joan Viñas